

Op de morgen van deze dag
Met licht en zon om ons heen
Besluiten wij de stap te wagen naar dit huis.
Hoe ook onze levens zijn-
Soms even pas op de plaats maken
Een ruimte zoeken
Die de ruimte van binnen bevordert
Dat kan al iets teweegbrengen
Een inkijkje in onszelf,
Een andere stem die we toelaten.
Een verhaal over waar we vandaan komen
Naar toe op weg zijn
Een draad die we voor even kwijt waren
Maar die er toch altijd lag
Als we dat willen voor het grijpen
Daarom zijn wij hier
Heer, en zo bidden wij
...

Op de morgen van een dag
Die ons kan herinneren
Aan degene uit wie wij komen
Van wie wij afstammen
Het nest waarin alles voor ons begon
Ouders, die anderen in het gezin
De plaats waar we voor het eerst gingen staan
En leerden lopen
Die grond onder onze voeten
Mensen die ons leven bepaalden
De bedding die ons vormde
Oude liederen als houvast
Stukjes identiteit
daarom zijn hier, Heer
en zo bidden wij

op de morgen van een dag die uiterlijk zo stil lijkt
dondert het in de wereld
voelen mensen zich in het nauw gedreven
aangetast in wat hen heilig is
woorden schieten kennelijk tekort

en niemand telt meer tot tien
en moet er anders gestreden worden
met de vuisten, met wapens, met tegels uit de stoep
om je punt te maken
de ander te overtuigen
dat grenzen bereikt zijn.

Heer, houd gij ons in de hand
Gun ons die extra tijd
Van inkeer
Zo bidden wij U...

Opening van het Woord
Heer, soms schieten ons woorden tekort
In het dagelijks leven met elkaar
Slikken we in wat eruit zou moeten
Maar vrezen wij de gevolgen
Zijn we bang voor een breuk
Of hebben we onze toon niet in de hand
Eigenlijk snakken we naar een woord van u
Dat op tijd komt, dat redt,
Verbindt, ja onze wonden, maar net zo goed
De samenhang met elkaar herstelt.
Open gij ons daarvoor
Dat vragen wij door JC onze Heer

Preek.

‘Men gaat op reis om thuis te komen.’ Gemeente, deze tekst van Godfried Bomans kwamen we vrijdagmorgen tegen op de achterkant van het CS in Haarlem, toen we wandelend in een sliert, een groepje pelgrims uit Den Haag, op weg waren naar de dorpskerk in Bloemendaal.

Die woorden pasten goed bij ons, aan het begin van een driedaagse wandeltocht langs Jacobspaden en vier kerken als pleisterplaats. Vanmiddag halen we hen binnen met een vesper met als thema Thuiskomen.

Men gaat op reis om thuis te komen. Een tekst ooit onthuld op een hemelvaartsdag. Een dag die het begin inluidt van een periode van 10 dagen tot aan Pinksteren, die je zou kunnen beschouwen als een tijd ergens tussenin. Jezus is gegaan, of zoals er staat in het boek Handelingen: ‘Jezus werd voor hun ogen omhoog geheven en opgenomen in een wolk, zodat ze hem niet meer zagen.’

Dat hadden ze net beleefd. En ze wisten natuurlijk niet wat er komen zou, hoelang die tussentijd zou duren. Het feest van de komst van de geest onder de mensen, pinksteren, wisten zij veel... Hoe zou hun reis verder moeten verlopen, nu zij Jezus, middelpunt van hun bestaan, degene voor wie zij leefden, niet meer konden zien? Gemeente, het kan de leerlingen van Jezus onzeker en leeg hebben gemaakt. Vanaf het begin waren zij getuigen geweest van de handelingen van hun leermeester. Ze hadden hem op de voet gevolgd, naar hem opgekeken, deze twaalf van wie er nog elk over zijn, ze hadden hem hoog zitten. En ze hadden zijn woorden in zich opgenomen en eigen proberen te maken. Zoals je doet met iemand die je bewondert, van wie je vermoedt dat hij of zij het ware woord spreekt. Je vereenzelvig je dan met die persoon of met diens denken, je wordt dan een beetje die ander. Maar nu is hij verdwenen, die ongrijpbare gestalte die het hen voorzei en voordeed. Ze hadden zich uitgekozen geweten, waren iets geworden dankzij hem. Maar wat zijn ze nu? Wie stellen zij na Hemelvaart voor? Bij wat of bij wie zijn zij thuis?

Zo helemaal onbekend, gemeente, zal een periode van leegte, zo’n tussentijd, voor ons niet aanvoelen. Iets waaraan we ons hechtten, wat ons identiteit gaf, kan ophouden. We hadden een verhaal om te vertellen over wat we deden, een baan bijvoorbeeld, maar ook een loopbaan houdt eens op. En zelfs een lang leven samen met iemand kan overgaan in een volgende periode van, onvoorstelbaar vaak, een leven zonder die ander. Het is net of ik mezelf in deze leegte opnieuw moet uitvinden, zei iemand die vorig jaar haar man had moeten begraven.

Ik denk aan de marineofficier die terugkwam van een loopbaangesprek met een meerdere. Het had hem veel gekost, hij zag er leeg uit. We vroegen hoe het was verlopen? 'Ik mag nog wat worden.' hij had al iets bereikt, verkeerde lang in onzekerheid, hij moest verder, alleen zou dat ook voor hem zijn weggelegd?

En dan is er de identiteit van vader of moeder. Een tijdlang hebben kinderen een ouder nodig, en waren we van betekenis. Maar er komt een dag om een stap terug te doen. Want is niet bij uitstek op een kind van toepassing dat zij op reis moeten gaan om thuis te komen?

Gemeente, deze zondag er tussenin kennen we ook wel als wezenzondag: ze waren leerlingen, maar nu is het net of ze niet meer gestuurd worden, gezonden worden. Althans niet meer door hun leermeester, die is terug naar zijn Vader. Zij zijn leerling zonder leraar, ouderloos kind, ze moeten nu zelf op reis om erachter te komen waar thuis over gaat, waar zij thuis zijn bij god en mens. Eigenlijk op zoek gaan naar de vraag: wie zijn wij? Misschien is dan zo'n periode van 10 dagen zo gek nog niet, ze zullen moeten leren los te laten en leeg te worden, in afwachting van wat komen gaat. Leeg worden en dan zelf kiezen voor de weg om te gaan.

Zoals het ook lijkt te gaan in de verhalen over Israel in het boek Exodus. Steeds was het Mozes geweest die optrad als spreekbuis van hun God, en hoop trachtte te bieden aan het volk, in een lange periode van dorheid van het bestaan, de tocht door de woestijn. En was het Mozes die pendelde van zijn volksgenoten naar de top van de berg en weer terug. Waar zij eerder tegenstribbelden in vrijwel alles en de Heer in zijn onzichtbaarheid bleven wantrouwen, riepen dezen nu als uit één mond: 'we zullen alles doen wat de Heer gezegd heeft.' Net alsof ze òm zijn, jaren leek eht geduurd te hebben, maar hun keuze is gemaakt. Ze lijken hun identiteit te hebben omarmd: de weg die ze zijn gegaan is hun weg, de wet die ze op het punt staan te ontvangen is hun wet, de god die ze niet losliet: ze zijn zover in zijn naam verder te gaan. Hoe uniek is het dat er een volk is geweest dat zijn wet eerder ontving dan zijn land! En dát van een god die met zijn mensen onderweg bleef, helemaal van het land dat hen knechtte naar het land waar zij in principe met de stenen tafelen zelf verder kunnen. Onzichtbaar in een wolk.

'We zullen alles doen wat de Heer gezegd heeft.' Hun periode van bezinning brengt hen tot deze woorden, deze overtuiging. Een verschuiving in de mens die er kennelijk niet komt van de ene op de andere dag, die schakeling van volgen naar zelf het woord nemen. Alsof de oudsten van het volk zeggen: we

weten nu wie we zijn, we weten wat ons te doen staat, we hebben grond onder de voeten. De leegte van die tussentijd in de woestijn heeft zich gevuld. Ze zijn opgestaan en zelf in beweging aan het komen. En de wet van de Heer zal overal mee naar toe gaan; het idee van thuis zat dus niet vast aan een gebied of aan een huis. De Heer is kennelijk daar waar de mens is, waar het volk hem binnenlaat.

Gemeente, de Londense rabbijn Jonathan Sacks zegt: in dit verhaal uit Exodus voltrekt zich een revolutie. God sprak hier tot allen tegelijk. Sacks kent geen andere tekst waarin door God gesproken wordt zonder iemand ertussen. God vertrouwt het volk kennis van de wet toe en daarmee al wat ieder nodig heeft om het leven te gaan opbouwen. Iedereen hetzelfde startpunt, gelijkwaardig, toegang tot burgerschap voor allen. En daarmee was het volk van Israel in één klap een koninkrijk van priesters geworden. We zagen het vaker in de geschiedenis dat alleen priesters konden lezen en schrijven; zij bepaalden wat het volk aan snippers van kennis te horen zou krijgen. Het engelse woord 'clerical' van 'clerk', betekent schrijver en geestelijke tegelijk. Maar hier wordt kennis om te kunnen lezen en schrijven, om toegang tot de wet te hebben, niet voorbehouden aan een kleine groep. Deze kennis mag het bezit worden van elk lid van het volk van Mozes.

Is de tijd bijna gekomen voor de Leerlingen van Jezus om uit zijn schaduw te stappen? Ze zijn weer compleet, met 12, het getal dat slaat op het hele volk, en ze zoeken kracht bij elkaar. Met de woorden van de dichter Hans Andreus: wie kent het woord, wie kent het wachtwoord? Wanneer zijn ze óm? Ze zijn opgegaan naar de bovenkamer, zo staat er eerder, van beneden naar boven, om daar met elkaar de maaltijd te delen. Maar eerst bidden ze, het Kyrie, tot degene die ieders gedachten doorgrondt, de kardiognost staat er, tot degene die de harten kent. Ze stellen zich onder ander gezag dat het wereldlijke en stellen daarmee een daad, ze staan op. Zo was hun voorgedaan, nu doen ze het zelf. Nog even en ze dalen af en gaan doen wat de Heer hun gezegd heeft en heeft voorgedaan, uit eigen beweging, als zijn getuigen, in dienstbaarheid voor allen.

Amen.

Bronnen:

Willem Barnard, Tot in Athene

Jonathan Sacks, Exodus, boek van de bevrijding

Voorbeden

Grote god

Wij danken u voor dit leven

Voor het lichaam dat ons bergt

Ons vervoert waarheen wij willen,

Dat ons kenbaar maakt aan onze omgeving

Zelfs soms boekdelen spreekt,

En ons helpt uit te drukken in een houding

Waaraan we anders liever geen uiting geven.

Wij danken u voor onze gevoelens

Die soms zo in ons branden,

Dat we ons ervoor schamen.

Die ons juist zo kunnen onderscheiden van de norm die anderen ons opleggen.

En wij danken u voor ons denken

Het vermogen om eens andere vragen te stellen

Zoals: wat ben ik aan het doen?

Of: wie ben ik ten diepste?

Heer, dat wij thuiskomen in onszelf,

Willen aarden naar U,

Niet moe worden te blijven zoeken naar de rode draad in ons bestaan.

Wij bidden U voor deze stad en voor dit land in de context van deze wereld

Voor vonken die overslaan

Voor aandacht voor elkaar die besmettelijk werkt

Voor bezonnenheid bij het zetten van grote stappen.

Wij vragen U te zijn met allen die over ons zijn aangesteld.

En bidden voor onszelf.

En wij noemen de naam van Bart Schothorst

En in stilte...